



НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО



АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної
науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)



НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра кримінального процесу

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра юстиції

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЮРИСТІВ
ГО «СТАЛЕ ПРАВОСУДДЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

Відповідальна редакторка *Л. М. Москвич*

Актуальні проблеми судового права : матеріали X міжнар.
А43 наук.-практ. конф. (25 квіт. 2025 р.) / [відп. ред. Л. М. Москвич] ;
Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу ;
Навч.-наук. ін-т права Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Каф. юстиції ;
Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.», Каф. орг. суд., правоохорон.
органів та адвокатури ; Нім.-Укр. об-ня юристів ; ГО «Стале правосуддя». –
Харків : Право, 2025. – 376 с.

ISBN 978-617-8612-04-7

Збірник містить матеріали Десятої міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем судового права, у якій взяли участь відомі вітчизняні та зарубіжні науковці та практики. Організаторами заходу виступили кафедра кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кафедра юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», Німецько-Українське об'єднання юристів і ГО «Стале правосуддя». В основу видання покладено доповіді, виголошені учасниками конференції, які торкаються різноманітних аспектів судового права.

УДК 349.42

Матеріали викладено в авторській редакції.
Відповідальність за їхню якість, достовірність,
відсутність текстових запозичень несуть автори.

Відеозапис конференції за посиланням:



© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2025

ISBN 978-617-8612-04-7

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

в тенденціях її розвитку. І цей «харчовий ланцюг» насправді більш складний, багатогранний і багатокомпонентний.

Щодо можливих шляхів удосконалення та розвитку механізму забезпечення єдності судової практики озвучуються різні, подекуди контрверсійні, думки. Проте, серед варіантів нині превалюють позиції щодо необхідності модифікації інституту касаційних фільтрів із встановленням чітких критеріїв допуску справи до касаційного перегляду, запровадження в цивільній і господарській юрисдикції інституту зразкової справи, введення у процесуальне законодавство інституту преюдиційного запиту на кшталт, передбаченого Протоколом 16 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Кожен із них потребує внесення змін до чинного законодавства, спонукаючи до діалогу з парламентом, суддівським корпусом і експертним середовищем.

Список використаних джерел:

1. Висновок № 20 (2017) Консультативної ради європейських суддів до уваги «Про роль судів у забезпеченні єдності застосування закону». 10.11.2017. URL: https://hcj.gov.ua/sites/default/files/vysnovok_kryes_20.pdf (дата звернення 10.04.2025).

2. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Region. Ukraine 2024 Report. 30.10.2024. https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/1924a044-b30f-48a2-99c1-50edeac14da1_en?filename=Ukraine%20Report%202024.pdf (дата звернення 10.04.2025).

Храпенко О. О.,

*к.ю.н., доцент кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури,
Національного університету
«Одеська юридична академія», доцент*

КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРОФЕСІЇ АДВОКАТА: ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Адвокатура відіграє центральну роль у забезпеченні верховенства права, функціонуванні демократичних інститутів і реалізації права кож-

ної особи на доступ до правосуддя. Саме завдяки професійній діяльності адвокатів можливе ефективне виявлення та запобігання порушенням прав людини, зокрема у контексті взаємодії з органами державної влади. Відтак рівень довіри суспільства до судової системи значною мірою зумовлений незалежністю, ефективністю та безпекою функціонування адвокатської спільноти.

Конвенція Ради Європи про захист професії адвоката (далі -Конвенція) має комплексний характер і поширює свою дію як на окремих адвокатів, так і на їхні професійні об'єднання. Документ визнає ключову роль таких об'єднань у гарантуванні правового, організаційного та етичного захисту адвокатської діяльності. Конвенція охоплює широкий спектр питань, включаючи забезпечення права на здійснення адвокатської практики, гарантії професійних прав, свободу висловлювань, механізми професійної відповідальності та систему спеціальних заходів захисту.

Згідно з положеннями Конвенції, держави зобов'язані забезпечити, щоб адвокати мали можливість безперешкодно та безпечно здійснювати свої професійні обов'язки, не наражаючись на фізичне насильство, загрози, переслідування, залякування або інші форми неправомірного втручання. У випадках, коли відповідні дії мають ознаки кримінального правопорушення, передбачається обов'язковість ефективного та неупередженого розслідування. Окрім того, держави повинні гарантувати незалежність, самоврядність і ефективне функціонування професійних асоціацій адвокатів як ключових інституцій правничої демократії.

Урочисте підписання європейської Конвенції про захист професії адвоката відбудеться 13 травня у Люксембурзі. «Це буде точка відліку. І Україна має вчинити всі необхідні підготовчі дії, аби стати одним із підписантів», – зазначив заступник голови Національної асоціації адвокатів України, Ради адвокатів України Валентин Гвоздій, розповідаючи про перший міжнародний акт Комітету Міністрів Ради Європи, який уперше закріпив гарантії незалежності адвокатів та захисту їх від тиску [1].

Неофіційний переклад документа було підготовлено Національною асоціацією адвокатів України. Заступник Голови НААУ, РАУ Валентин Гвоздій – брав безпосередню участь у розробці проекту Конвенції в межах діяльності Комітету експертів з питань захисту адвокатів[2].

Метою цієї Конвенції є посилення захисту професії адвоката і права здійснювати професію адвоката незалежно і без дискримінації, неправомірних перешкод або втручання, а також без нападів, погроз, переслідувань або залякувань[2].

Конвенція регулює як статус адвокатів, так і діяльність їхніх професійних об'єднань, що відіграють ключову роль у забезпеченні захисту прав і законних інтересів представників адвокатури.

Очевидним є те, що Рада Європи ухвалила перший міжнародно-правовий акт, спрямований на інституціалізований захист адвокатської професії. Ухвалення цього документа стало відповіддю на зростання кількості повідомлень про випадки порушень прав адвокатів, що виявляються у формах переслідувань, погроз, фізичних нападів, а також неправомірного втручання у здійснення ними професійних обов'язків, зокрема шляхом обмеження доступу до клієнтів.

Прийняття Конвенції свідчить про усвідомлення європейською спільнотою необхідності посилення інституційних гарантій незалежності адвокатури як фундаментального елементу правової держави. Адвокати виконують ключову роль у забезпеченні доступу до правосуддя, захисту прав людини та утвердженні принципу верховенства права. Відтак створення спеціального міжнародного механізму захисту цієї професійної групи є закономірним кроком у розвитку європейського правового простору.

Зазначене рішення можна розглядати як важливий етап еволюції міжнародного права у напрямі зміцнення гарантій функціонування інститутів громадянського суспільства. Крім того, воно окреслює нові орієнтири для держав-учасниць у частині вдосконалення національних законодавств відповідно до міжнародних стандартів захисту адвокатської діяльності.

Держави-учасниці зобов'язані гарантувати, щоб національні правові та нормативні механізми забезпечували незалежність і самоврядність професійних організацій адвокатів. Вибори до керівних органів таких об'єднань мають відбуватися відповідно до встановлених норм без зовнішнього втручання.

Професійні об'єднання адвокатів уповноважені на виконання таких функцій: представлення та захист інтересів адвокатів і професії в цілому; сприяння утвердженню незалежності адвокатури та посиленню її суспільної ролі; розробка стандартів професійної етики та контроль за їх дотриманням відповідно до положень Конвенції; забезпечення доступу до професії, організація безперервної професійної освіти та підвищення кваліфікації адвокатів; співпраця з національними та міжнародними партнерами – як професійними, так і міжурядовими та неурядовими організаціями – з метою розвитку правової системи та адвокатської ді-

альності, зокрема в частині зміцнення інституту адвокатури; підтримка добробуту адвокатів та надання соціальної допомоги їм і членам їхніх сімей у разі потреби.

Держави-учасниці зобов'язані забезпечити належне та своєчасне залучення професійних об'єднань адвокатів до процесу консультацій щодо урядових ініціатив, які стосуються змін у законодавстві, процедурних або адміністративних нормах, що безпосередньо впливають на здійснення адвокатської діяльності та регулювання професії.

При цьому вимога щодо членства в певному професійному об'єднанні не повинна обмежувати право адвокатів створювати або приєднуватися до інших організацій, спрямованих на захист їхніх професійних прав та інтересів.

Конвенція також закріплює низку ключових положень, зокрема щодо права на здійснення професійної діяльності, гарантій професійних прав, свободи вираження поглядів, питань професійної дисципліни, а також спеціальних заходів безпеки для захисту адвокатів та їхніх професійних об'єднань.

Відповідно до вимог Конвенції, держави повинні гарантувати, що адвокати можуть вільно виконувати свої професійні обов'язки без загроз фізичному насильству, переслідувань, залякувань, чи будь-якого неспропорційного втручання. У випадках, коли подібні дії можуть мати ознаки кримінального правопорушення, держави зобов'язані забезпечити проведення оперативного, ефективного та неупередженого розслідування.

Для набуття чинності Конвенція підлягає ратифікації щонайменше вісьмома державами, серед яких не менше шести мають бути членами Ради Європи. Моніторинг дотримання положень Конвенції здійснюватиметься спеціально створеною експертною групою, а також Комітетом Сторін, що діятиме в межах передбаченого механізму контролю за виконанням зобов'язань.

Таким чином, Конвенція формує новітні стандарти міжнародного правового захисту адвокатів та їхніх професійних об'єднань, спрямовані на зміцнення безпеки, незалежності та функціональної автономії адвокатури. Закріплення таких гарантій має принципове значення для забезпечення справедливого судочинства, утвердження верховенства права та ефективного захисту прав людини. Функціональна незалежність адвокатів, а також їхніх самоврядних організацій, визнається необхідною умовою демократичного правопорядку, що потребує не лише національного нормативного закріплення, а й системного міжнародного моніто-

рингу. У цьому контексті Конвенція виступає важливим інструментом інституціоналізації адвокатської діяльності в європейському просторі та підтверджує зростаючу роль адвокатури як гаранта доступу до правосуддя й захисту основоположних прав і свобод людини.

Список використаних джерел:

1. В НААУ розповіли, чому 13 травня для України – точка відліку у захисті професії адвоката. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/235429_v-naau-rozpovli-chomu-13-travnya-dlya-ukrani--tochka-vdlku-uzakhist-profes-advokata

2. Конвенція Ради Європи про захист професії адвоката (текст українською).URL: <https://unba.org.ua/news/10046-konvenciya-radi-evropi-pro-zahist-profesii-advokata-tekst-ukrains-koyu.html>

Шевчук О. М.,
*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри
адміністративного права
та адміністративної діяльності
НЮУ імені Ярослава Мудрого;*

Євечук О. І.,
*студентка 1 курсу магістратури
03-24м-03 групи, факультету слідчої
та детективної діяльності
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД З ПИТАНЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОТИДІЇ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ: АНАЛІЗ ОКРЕМИХ РІШЕНЬ ЄСПЛ

Одним з основоположних прав кожної людини, складовою принципу верховенства права, фундаментальною правовою цінністю демократичного суспільства вважається закріплене у статті 6 Європейської Конвенції «право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим за-

Фідря Ю. О.

ДО ПИТАННЯ ОНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ДИСЦИПЛІНАРНИХ
СТЯГНЕНЬ СТОСОВНО СУДДІ 133

Хотенець П. В.

ДЕЯКІ МІРКУВАННЯ ПРО ДІАЛЕКТИКУ СУДОВОЇ
ТА ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ 138

Хотинська-Нор О. З.

ЄДНІСТЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ: ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ
ІНСТРУМЕНТАРІЮ У СВІТЛІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРАГНЕНЬ
УКРАЇНИ..... 140

Храпенко О. О.

КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРОФЕСІЇ АДВОКАТА:
ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ 142

Шевчук О. М., Євечук О. І.

ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД З ПИТАНЬ
ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОТИДІЇ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ:
АНАЛІЗ ОКРЕМИХ РІШЕНЬ ЄСПЛ 146

СТУДЕНТИ ТА АСПІРАНТИ

Афанасьєва В., Машаро О.

ПЕРЕХІДНЕ ПРАВОСУДДЯ І ВІДНОВЛЕННЯ ДОВІРИ
ДО СУДОВОЇ СИСТЕМИ 151

Басюк Ю. М.

ЕТИЧНІ МЕЖІ ПОВЕДІНКИ АДВОКАТА У СОЦІАЛЬНИХ
МЕРЕЖАХ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА 154

Бєляєва К. О.

ДОВІРА ДО СУДУ В УКРАЇНСКОМУ СУСПІЛЬСТВІ:
ФАКТОРИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ 159

Бідний Є. М.

НОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «МИТНИЙ
СПІР ЩОДО НАРАХУВАННЯ ТА СПРАВЛЯННЯ МИТНИХ
ПЛАТЕЖІВ» КРІЗЬ ПРИЗМУ ПРАКТИКИ ЄСПЛ 162

Божко А. В.

ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА АДВОКАТА В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ 166

Бондар Аліса

ПРИНЦИП ДОБРОВІЛЬНОСТІ ШЛЮБУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ
ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД 169